

Publicerad i LundaLinjer. Meddelanden från etnologiska institutionen i Lund. Temanummer om Elvis Presley. nr 116 1998.

Crying in the Chapel

Om myten Elvis, hans uppståndelse och frälsarkraft

av Magnus Gudmundsson

Om Jesus tror vi oss veta ungefär när han föddes, att han bodde i Egypten de tidigaste åren och att han vid ca 30 års ålder började samla lärjungar omkring sig för att sprida vad han menade vara Guds budskap. Om hans lära vet vi det som står i de kanoniska skrifterna som samlades omkring år 200. Eftersom det var många evangelier och texter som cirkulerade var det nödvändigt att godkänna vissa texter och avfärda andra. Allt för att en så ”rätt” bild av Jesus och hans budskap skulle spridas. Berättelsen om den elake Jesus, om den underhållande Jesus, eller om den drogberoende Jesus har därför aldrig spridits. Och därför vet vi inte något negativt om honom, eller några hemskheter om hans personlighet, om det nu finns något att sprida. Att Jesus har funnits och levt i Israel för ca 2000 år sedan, är det ingen som ifrågasätter. Däremot kan man diskutera huruvida han var Guds son som uppstod från det döda för att frälsa mänskligheten.

Om Elvis Presley vet vi så mycket mer, som t ex att han föddes 1935 och dog 1977, troligen av en överdos. Vi vet också att han är en av de största idolerna under vårt århundrade och att han spelade in mängder av både skivor och filmer. Elvis var också djupt troende och sjöng därför inte bara blues, country och rock, utan också gospel. Detta vet vi för att det är dokumenterat.

Vad som däremot är okänt för de flesta är att han i likhet med Jesus sägs vara sänd av Gud för att sprida ett kärleksbudskap. Därför är han högst levande för många människor och det finns till och med de som menar att han har uppstått från det döda. Men detta är inte dokumenterat, inte än.

Myterna och de ritualer som praktiseras om Elvis och Jesus bygger på övertygelse och det är tron på den förstnämnde som denna artikel har som utgångspunkt. Artikeln bygger på information som går att hämta på internet.

Elvismyten

På ett flertal hemsidor på internet kan man läsa att Elvis föräldrar, Vernon och Gladys, inte hade varit tillsammans speciellt länge när hon blev gravid. Vernon var först lite tveksam till förhållandet och tyckte inte att det var självklart att stanna hos sin gravida flickvän. Men det berättas att han fick höra Guds röst som sa till honom att inte lämna henne utan låta henne föda barnet. Barnet skulle kallas ”all vise”, Elvis. Jämförelsen med Kristusmyten är självklar. Jesu ”pappa”, Josef var förlovad med Maria som var gravid och han fick i likhet med Vernon ett meddelande från Gud att stanna vid hennes sida.

Elvis födelseberättelse innehåller i likhet med Jesu flera mystiska fenomen. Det berättas t ex att pappa Vernon var förpassad utanför huset under förlossningen och stod och rökte då han såg ett blåskimrande sken över huset och kände hur marken skakade. Han förstod att något speciellt hade hänt och gick in till sin nyförlösta hustru för att få beskedet att hon fött två pojkar, men att den ena inte klarade sig.

Även kring Elvis död finns en berättelse som väl stämmer med vad som hände Jesus. Som vi alla vet berättar Bibeln om Jesu korsfästelse och att han uppstod efter tre dagar. Uppståndelsen sägs vara bevisad genom att ca 500 personer såg honom innan han for upp till Gud på Kristi himmelfärds dag. Jesus sågs bland annat vid en strand där han pratade med några lärjungar och åt med dem. Men även Elvis uppstod efter tre dagar. Rättare sagt så stals Elvis kropp efter tre dagar och det finns de som menar att den faktiskt inte har kommit till rätta. Många tror därför att han har uppstått från det döda och det finns de som säger sig ha sett honom. Elvis har bland annat setts äta på McDonald's. Likheten med Jesus är slående. Eller?

Är då Elvis sänd av Gud? Här skiftar uppgifterna. Det finns både de som menar att han är Emmanuel, Guds gåva till hela mänskligheten, till skillnad från Jesus som var sänd till judarna, och de som tror att han kommer från yttre kosmos och från stjärnan Orion. En person säger så här:

Elvis själ är en mästaress själ som kom från andra rymder. Hans själ kom till jorden i ett starkt ljus och verkade genom en fysisk persons ännu ofullkomliga medium.

Hur som helst tror man att Elvis är transcendent, att han är sänd till jorden av en yttre och kraftfull makt.

För att dyrka och hedra den döde (och uppståndne) rockkungen har det bildats en rad sammanslutningar, bland annat kyrkor. Elvis Gospel Ministry är en av flera församlingar. Här får människor vittna om vad han betytt för dem, precis som man kan göra inom frikyrkorna men då är det Jesus man vittnar om. En kvinna berättade hur hon under en konsert sett en aura kring Elvis och att den lyste i vitt, violett och blått. Auratolkning är vanligt i new age-rörelsen och vitt talar om sanning och renhet, violett representerar värme och förvandling och blått pekar på stillhet och lugn (Andrews 1995:94ff). En annan kvinna berättade att hon var svårt sjuk och funderade på att ta sitt liv, men hörde Elvis sjunga på radio och hennes liv fick mening. Hon blev räddad. Hon blev frälst.

I en brittisk Elviskyrka utför man ritualer och rörelser till hans sånger och en företrädare säger att "man kan bara nå Gud genom Jesus, men det finns många vägar till Jesus. Elvis kanske är en väg. Gud sände honom för att man skulle få skåda Jesus och Gud".

Det finns ett flertal liknande berättelser om Elvis, där han liknas med Jesus eller där han är en kosmisk skepnad som tagit sig mänsklig gestalt. Man skulle lätt kunna se kulten kring Elvis som ett utslag av det nyandliga intresse vi i västvärlden kallar *new age*. I denna rörelse finns många tankar som delvis bygger på kristendomen eller någon annan världsreligion. Jesusgestalten kopplas

här samman t ex med tron på tarotkort eller energier och skulle också mycket väl kunna kopplas till Elvis. På liknande sätt skulle tron på att det var ett blåskimrade ljus över Elvis födelsestad Tupelo kunna förknippas med tron på UFO, vilket många också gör.

Allt som skrivs om Elvis och hans gudomlighet är dock inte på allvar och en hemsida på internet talar smått ironiskt om födelsemyten. Det ljusblå skenet kommer antingen från en utomjordisk kraft, eller från affärskedjan K-mart(!), kan man läsa. Men de personer finns alltså som verkligen tror att Elvis kommer från en annan planet och de kallar sig *Elvisianer*. De menar att Elvisfans kan hittas i hela solsystemet och en dag hoppas de kunna kommunicera med varandra genom Elvis musik och konst. I likhet med denna tanke finns också teorier om att Jesus också skulle komma från ett annat solsystem och den stjärna som ledde stjärntydarna tros vara ett rymdskepp. Återigen betonar man likheten mellan Elvis och Jesus.

Kallad att imitera

Elvis imiteras i tävlingar världen över och vinner gör naturligtvis den som härmar honom bäst. Man sjunger kända sånger och ikläder sig rockhjältens gestalt både när det gäller kläder och frisyr. Nästan uteslutande är det 70-talsstjärnan som härmas med glittriga kostymer och buskiga polisorger. Alla Elvisfans tycker dock inte om kopiorna och de finns som ber till Gud för att kunna stå ut med imitatorerna.

Hör min innerliga bön om att jag genom din stora kraft måtte orka stå ut med olika Elvisimitatorer. hjälp mig att minnas Kungens majestät.
Amen.

Bönen används alltså mot kopiorna av Elvis, men många imitatorer upplever att de har en liknande roll som prästerna har i de kristna kyrkorna. Prästen ses i sitt ämbete som representant för Jesus och bär liturgiska kläder som påminner om de plagg man bar i Mellanöstern omkring år 0. På liknande sätt ikläder sig Elvisimitatorerna Elvis gestalt genom att efterlikna hans frisyr och kläder.

David Moore arbetar som Elvisimitator och är född nästan samma dag som Elvis. Dessutom bär både Elvis och Moore på liknande etniska arv av indian, italienare och irländare, vilket han gärna betonar för att legitimera sin verksamhet. I sitt arbete möter Moore människor som verkar ha ett behov av Elvis. De gråter när de får se honom och när de hör de gamla hitlåtarna. Moore brukar också sjunga Bob Dylans gamla slagdänga ”Knocking on heavens door”, men med en egen text, ”Going from Graceland to heavens door”.

Jag vet att jag sårade dig när jag lämnade dig, du rörde vid min själ. jag tänkte aldrig lämna dig, men det blev dags att gå. jag ska alltid älska dig och en dag ska vi ses igen. Jag gick från Graceland till himlens port. Jag tog kronan du gav mig och lade den vid Frälsarens fötter. Jag höll i mamma och pappa. Med Jessie känns livet rikt och fullt.

Med Jessie menas förmodligen Jesus vilket återigen pekar på Elvis koppling till kristendomen och att han är en ny profet utsänd av Gud. Personer har kommit fram till Moore efter den här sången och berättat att de upplevt det som att Elvis själv har talat till dem.

Tommy Foster är i likhet med Moore imitator och fungerar som präst i Elvisimitatorernas första kyrka. Här finns föremål som är helgade Elvis och kyrkan fungerar främst som vigselkapell. I vigselritualen förs bruden fram till altaret och till sin blivande make av både sin far, som brukligt är i anglosaxiska länder, och av Fosters Elvisfigur som sjunger "Viva Las Vegas". Därefter vigs paret av samme "Elvis". Det är väldigt populärt att viga av den döde rockkungen och många gör det för att det är kul. Och även om det finns ett skämtsamt inslag användandet av Elvis påpekar Foster att vigselakten är mycket allvarlig. Både den tröstande Moore och den vigande Foster menar att Elvisimitator inte är något man väljer att bli. Det är istället att följa sin kallelse. Moore talar i termer som att "det är en gåva från Gud". Liknande retorik används av de som blir präster i den kristna kyrkan.

Det är egentligen inte så konstigt att Elvis omgärdas av rykten som har en religiös koppling, för han var starkt troende och hade religiösa grubbel. Det vittnar hans frisör som också var hans andlige rådgivare. Han menar att Elvis verkligen hade ett uppdrag från Gud och nämner en resa genom en amerikansk öken som han och Elvis gjorde 1965. I öknen uppenbarade sig Gud för Elvis och efter det sa han att "Jag behöver inte tro på Gud längre, jag vet". Frisören menar att Elvis här blev medveten om sin kallelse, och uppdraget från Gud var att sprida den Helige Ande. Därför ska Elvis betraktas som helig.

Elvis kändisskap och "helighet" har skapat en industri som producerar och säljer minnessaker i form av leksaker, affischer eller tröjor och det finns också relikier att köpa. Relikerna är både ting som har haft kontakt med honom och de som relaterar till honom. Bland annat går det att köpa olja från Elvis Harley Davidson och cementbitar från hans förlossningsläkares klinik.

Kan Elvis bli en ny Jesus?

Trots de många komiska inslagen i Elviskulten finns det människor som tar den på allvar. Dessa personer tror verkligen att han är uppstånden från det döda och att han är Guds gåva till 1900-talsmänniskan. Det är intressant att fundera kring vad vi inte vet om Jesus och vad vi vet om Elvis. Det vore ännu mer intressant att se hur framtiden ser ut, när/om texter om Elvis kanoniserar, när/om låtar eller uttalanden han gjort sägs vara gjorda av någon annan. Om detta kan vi bara spekulera, men det som sker kring Elvis idag kan vara det samma som skedde med Jesus för 2000 år sedan. Och de myter som tillskrivs den forne rockkungen skulle kunna tillskrivas vem som helst. Eller?

Om vi återigen kort jämför med den sk nya religiositeten eller andligheten som går under namnet new age är Elvismyten inte inspirerad av österländska religioner. Elviskulten har heller inte karaktären av motkultur som så ofta är fallet i new age-rörelsen (jfr Heelas 1996). Är då Elviskulten en ny religion? En religion innehåller tro på och åkallan av en eller flera gudomar. Där brukar också finnas dogmer som talar om hur man bör eller ska förhålla sig till dessa, samt etiska

föreskrifter. Detta finner vi i Elvismyten och därför kanske fenomenet ska benämnas religion, även om det låter lite väl starkt.

Det man ändå kan fastställa är att vår längtan efter nya "religioner" eller andligheter allt mer visar sig i samhället. Om det beror på en ökad oro inför framtiden, en rädsla för de olika teknologiska hot som omger oss eller om det helt enkelt beror på att de stora institutionerna som kyrkan förlorat sitt inflytande i människors liv ska vara osagt. Förmodligen är det en kombination av flera orsaker. Men faktum är att vårt västerländska samhälle är sekulariserat och därför fokuseras sökandet efter nya hjältar, eller frälsningsgestalter bort från maktens korridorer och kyrkans utövning. Samhällsförändringen gör också att vi får en ny syn på kristenheten samtidigt som det finns kvar en längtan (kulturellt formerad naturligtvis) hos många människor av t ex rituella processer (jfr Magliocco 1996:93). Kanske är det därför Elvis passar så bra in i vårt "moderna" samhälle, med sina drog- och matproblem, med sitt lidande och med sina religiösa funderingar. Han fungerar som komplement i en avskalad kristenhet och fungerar bra i en amerikaniserad kontext fylld av hamburgare, Coca-cola och Oprah Winfrey. Och Elviskulten är störst i USA och det är synd att säga att den är stor.

Internet (tillgängliga 981021)

The First Presleyterian Church of Elvis the Divine: <http://chelsea.ios.com/~hkarlin1/fact.html>

24 Hour Church of Elvis: <http://churchofelvis.com/>

Elvisians Home and Abroad: http://www.bigtimedesign.com/elvis.dir/e_abroad.html

David Moore Official Fan Club: <http://www.rdrop.com/users/larry/fan.html>

David Moore's Picture Gallery: http://armchair.mb.ca/wings/david_moore/index.html

Java Cabana Coffeehouse (Tommy Foster): <http://www.memphismojo.com/collective/javacabana/Welcome.html>

Litteratur

Andrews, Ted 1995: *Konsten att se och tolka auran*. Malmö: Planetstadens böcker.

Heelas, Paul 1996: *The New Age Movement. The Celebration of the Self and the Sacralization of Modernity*. Oxford: Blackwell.

Magliocco, Sabina 1996: *Ritual is My Chosen Art Form*. I: Lewis, James R (red): *Magical Religion and Modern Witchcraft*. Albany: State University of New York Press.